

27. decembra 2022 ✠ *Cirkev História*

Predsudky, predsudky a ešte raz predsudky. Časť pravoslávneho sveta právom považuje Augustína za veľkého filozofa a svätca, ktorý má čo povedať aj Východu. Zakladateľ spomínanej mnišskej oázy γέροντας (starec) Nektarios patrí k tomuto pro-augustínovskému krídlu. Najmä z ruského prostredia sa však ozýva nemálo kritických hlasov, ktoré by augustiniánsku teológiu najradšej utopili v lyžičke žlče (zámerne nepíšem vody, pretože voda je Bohom požehnanou matériou krstu). Pani Kaleidi dávala za pravdu Augustínovým kritikom. Teda, až do chvíle, keď sa Augustinus rozhodol, že si to s ňou osobne vybaví.

Sancti Augustini ardens cor.

Zdroj: Nheyob / commons.wikimedia.org

„Mala som sen, že vstupujem do vášho monastiera. Keď som stála pred zvonnicou, zastavil ma nejaký muž,“ tvrdí grécka veriaca v liste predstavenému kláštora. „Ten prísny muž si ma premeral a položil mi otázku: Prečo ma neuctievaš? Zamyslela som sa. Kto si? Som svätý Augustín, povedal a zmizol mi z dohľadu. O chvíľu som videla, ako svätec vchádza do chrámu, ja som však zostala vonku,“ priznáva sa Grékyňa, akoby ju nejaká zvláštna sila priklincovala k zemi a nedovolila jej kráčať do kostola.

Sen jej nedal pokoja. Vybrala sa do monastiera, aby si urobila poriadok v rozstrapatených myšlienkach. Keď sa zadívala na Augustínovu ikonu, okamžite v nej spoznala svätca, ktorý ju prišiel navštíviť.

Sanctum colere et observare (prechovávať úctu a poslušnosť voči nejakému svätému), to nie je urobiť si fajočku pri mene favorita v cirkevnom kalendári alebo ho prosiť *pro intercessione*, keď je najhoršie (a zabudnúť sa poďakovať, keď je najlepšie). Uctievať svätca znamená vidieť v ňom Kristovho priateľa. Kristovho, a teda aj nášho. Duchovne objasniť kanonizovanú osobu je polovica pravdy. Tou druhou polovicou je nechať sa inšpirovať cestou, ktorá doviedla svätca *ad portas coeli*.

Dielo konštantínopolského patriarchu Fotia *Mystagogia* (anglický preklad na základe Migneho Gréckej patológie pripravil Joseph P. Farrell a vyšiel v roku 1987 pod hlavičkou *Holy Cross Orthodox Press*) nám pomôže urobiť si lepší obraz o recepcii Augustínovho odkazu na Východe. Fotiov názor na distingvovaného Afričana je prekvapivo pozitívny.

Pokiaľ ide o Augustínovu triadológiu, kritik západnej klauzuly *Filioque* na tróne svätého Andreja sa pýta: „Ako si môžeme byť istí, že po uplynutí toľkých rokov neboli Augustínove spisy prekrútené?“ Čo dodať? Veď západná strana môže povedať to isté na adresu niektorých gréckych hierarchov, ktorí *Filioque* neučili alebo ho dokonca negovali... Boh dokáže ochrániť čistotu a neporušenosť učenia tých, ktorí boli zrkadlom Jeho predvečnej múdrosti.

Fotios svoj argument *ad hominem* skoro opúšťa a v nasledujúcich riadkoch už rozmýšľa inak: „Prečítajte si niečo z Ambróza, Augustína alebo ktoréhokoľvek iného (latinského) otca, ktorého si vyberiete. Vari mal niekto z nich v úmysle hlásať niečo, čo by bolo v rozpore s vôľou Majstra?“

Konštantínopolský patriarcha ďalej zdôrazňuje, že Latinovia vedome neučili bludy, a aj keby sa niekde pomýlili, na ich svätosť to nemá vplyv, keďže sme ľudia (ἄνθρωποι) a nikto stvorený *ex pulvere* nie je imúnny voči omylu. „*Pokiaľ veľký Ambróz, Augustín, Hieronym a mnohí iní, ktorí sú rovnakého názoru a na rovnakej úrovni,*“ píše Fotius, „*učia okrem iného aj to, že Duch Svätý pochádza aj od Syna, no vynikajú pritom vysokou mierou cnosti a slávnym* (v zmysle bohumilým, pozn. naša) *životom, ich význam pre Cirkev to nijako neznižuje.*“

Fotiovo tvrdenie *tantum posse* (tolko zmôže), len mu treba správne rozumieť! Po prvé, pripúšťa, že *Filioque* bolo medzi latinskými dušami rozšírené pre ich vlastné dobro (patrilo medzi *theologumena*, z ktorých sa plietol bič na ariánov), a nie preto, aby sa neplodnou polemikou opäť trhalo Kristovo Telo. Po druhé, Fotios latentne vyzýva svojich súvercov, aby akceptovali západných svätcov vrátane Augustína vzhľadom na vysokú mieru ich svätosti a cnosti. Z toho vyplýva, že Fotios nebol až takým veľkým kritikom latinského sveta, ako sa mu pripisuje!

Autor *Vyznaní* s láskou pokarhal svoju grécku duchovnú dcéru, ktorá odmietala uctievať jeho ikonu – a zároveň mysticky vstúpil do pravoslávneho chrámu mimo pápežskej jurisdikcie. Vstúpil, aby deklaroval svoju orthodoxiu a vyliečil všetkých, ktorí potrebujú uzdravenie. Dal východným kresťanom príklad, aby ho hľadali tak, ako kedysi on hľadal poznanie a múdrosť – dve reality, ktoré nie sú synonymné.

Oslávený svätý Augustín. Malba z chrámu Santa Maria sopra Minerva v Ríme.

Zdroj: Lawrence OP / flickr.com

Otec archimandrita dostáva veľa listov ktoré svedčia o láske svätého Augustína k jeho byzantským učeníkom. Dajme teraz slovo Grékyni Aspasii. Pri sledovaní televízneho vysielania s otcom Nektariom Moulatsiotisom na sviatok svätých Augustína a Moniky (grécke pravoslávie si ich spoločne pripomína 15. júna) pocítila čosi nezvyčajné. „*Osemnásť rokov som trpela paralýzou čeluste. Nemohla som jesť, ani sa smiať. Prosila som svätého Augustína a Moniku, aby ma uzdravili. Keď som sa doma dívala na liturgiu z vášho kláštora, urobila som si znak kríža na ľavom líci. Bola som okamžite vyliečená. Znova sa môžem smiať, pohodlne rozprávať a jesť. Chválim Boha a svätých, ktorí ma uzdravili!*“

Prvé liturgické ekténie sa rozliehali novopostaveným monastierom svätého Augustína 15. júna 1994. Komplex je vybudovaný v tradičnom byzantskom štýle a prísne rešpektuje stredoveké umelecké vzory. Miestna zvonica patrí k najväčším svojho druhu v zemi Homéra a Sofokla.

Veľký africký Latinus na vlastnej koži pocítil pálenie bludu a schizmy, preto drží ochrannú ruku nad všetkými, ktorí zatiaľ nenašli ani sami seba, nieto ešte Boha... Dvadsaťtriročný pravoslávne krstený Grék,

ktorý vzhľadom na svoju drogovú minulosť zostáva v anonymite, rozpovedal otcovi Nektariovi svoj príbeh. Aj v jeho prípade bol zlomovou udalosťou sen. Videl vznešeného biskupa, ako sa mu prihovára: „*Môj dom je v Trikorfu, choď tam a bude ti dobre.*“

Mladík sa rozhodol, že tomu dá šancu. Túžba po drogách mu nedala pokoj, napriek tomu (alebo práve preto) skutočne navštívil Augustínovu grécku svätyňu a prosil o oslobodenie od svojej vášne. Len čo zbadal obraz svätca, padol na kolená a zvolal: „*To je on!*“ Viac nebolo treba vysvetľovať, chlapec našiel svojho záchrancu. A na drogy odvtedy ani nepomyslel.

Fide famem tolero – tíšim svoj hlad vierou. Vissaria Dagla z Lefkady bola hladná po pokoji v rodine. Jej syn Panagiotis, americký občan a otec troch maloletých detí, prešiel ťažkou skúškou. Na Vianoce 1994 dal svojej rodine trpký darček. Opustil deti a bez slova rozlúčky odišiel z domu.

Skúsenosť svätej Moniky, ktorá si vymodlila vyslobodenie svojho nadaného, ale trochu ľahkovážneho syna z pút manichejskej sekty, hlboko zapôsobila na túto grécku pravoslávnu matku. Podľa vzoru svätej Moniky v slzách prosila oboch Božích služobníkov o pomoc. Prešli dva mesiace a Panagiotis sa vrátil domov. Na príhovor svätého Augustína sa podarilo zahojiť zranené vzťahy a deti neprišli o otca.

Berla latinského orthodoxného otca vedie aj kresťanský Východ.

Zdroj: Lawrence OP / flickr.com

„*Svätého Augustína charakterizuje jeho orthodoxná citlivosť, láska a úcta ku Kristovi,*“ upozorňuje jedna z najväčších autorít v pravoslávnej teológii našej doby otec Seraphim Rose. Grécke vydavateľstvo *Myriobiblos* v roku 2010 vnieslo na knižnú orbitu jeho atraktívnu monografiu o mieste svätého Augustína v tradícii byzantského kresťanstva. Otec Rose sa netajil tým, že je *augustinianus*. Odmietnuť Augustína sa podľa neho rovná negácii Božieho obrazu v tvári tohto dávneho vladyku z Hippa Regia.

„*Naozaj, viac sa bojím chladu srdc dnešných intelektuálov, než chýb, ktoré náhodou nájdeme u Augustína,*“ mieni autor. „*V týchto chladných srdciach cítim prípravu na dielo Antikrista, ktorý sa bude vyznačovať duchom údajne správnej teológie (...). Obvinenia (vznesené niektorými východnými teológmi nezjednotenými s Rímom, pozn. naša) proti Augustínovi odhaľujú, ako veľmi nedôverujeme pravoslávny starcom a biskupom minulosti, ktorí ho prijali za svojho otca tak, ako celý orthodoxný Západ pred rozkolom. Moderný nedostatok dôvery voči otcom (ktorí nás predišli do raja, pozn. naša) je znakom rastúceho chladu našich srdc.*“

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/zazraky-svateho-augustina-v-greckom-pravoslavnom-prostredi/>